

Riktlinjer idéburet offentligt partnerskap

Inledning

Fullmäktige i Eksjö Kommun beslutar 2016-09-22 att besvara motion att utveckla samverkan mellan kommunen och den idéburna sektorn. Samarbetsformen som beslutats i fullmäktige är idéburet offentligt partnerskap (IOP).

IOP introduceras i Sverige av *Forum: Ideburna organisationer med social inriktning*. Samarbetsformen inspireras av liknande samverkansmodell mellan det offentliga och idéburna i England. Styrkan av IOP ligger i dess unika struktur som fokuserar på ömsesidig samverkan, kommunikation och gemensamt lärande. Samarbetet och det gemensamma lärandet leder till effektivisering av arbetet och en hållbar utveckling. Inom IOP uppmuntras både kommunen och idéburna organisationer att framföra sina behov och förutsättningar och tillsammans grunda det avtal som knyter samman verksamheterna. IOP är inte kontroll utan samarbete.

Inom ett IOP avtal är kommunen och den idéburna sektorn relativt fria till att forma egna ramar för samarbetet. Informationen nedan (samt ovan) är inte en obligatorisk mall utan en vägvisning på hur det går att tänka kring IOP. När ett avtal startas/formas deltar samtliga parter i diskussioner för att tala om IOP och tillsammans se över möjligheterna och viljan med mera, för att bilda ett avtal.

IOP

En idéburen organisation kännetecknas bland annat genom framhävandet av en idé eller ett värde, sätter ekonomiska vinster i andra hand, gynnar det allmänna intresset och/eller organisationens medlemsintresse. Ideburna organisationer utgör en viktig del av civilsamhället och åstadkommandet av det allmänna intresset.

Den idéburna sektorn har positiva egenskaper som en kommun inte alltid besitter. Effektiva arbetsmetoder och stor tillit från brukaren är exempel på positiva egenskaper. Däremot kan den idéburna sektorn inneha problematiska förutsättningar (likaså kommunen). Med IOP kan parterna tillsammans dämpa varandras svagheter och höja styrkorna. Genom IOP definierar den offentliga och idéburna sektorn gemensamt en samhällsutmaning. Forskaren Inga Narbutaite Aflaki som studerat IOP menar att aktörer som ingått i ett avtal har erhållit bättre samverkan, högre kostnadseffektivitet och högre kvalitet.¹

Initiativet för ett IOP avtal startas av den idéburna sektorn, avtalet byggs nerifrån upp. Det kan till exempel beröra en specifik arbetsuppgift inom den idéburna organisationen och kommunen eller en ny verksamhet som startas och leds av kommunen och den idéburna organisationen. Ett partnerskap kan baseras på samarbete inom Kvinnojourens område genom att kommunen

¹ Social Forum, *Ny forskning: Idéburet offentligt partnerskap effektivt på integrationsområdet* (07-02-2017) <http://www.socialforum.se/article/ny-forskning-ideburet-offentligt-partnerskap-effektivt-pa-integrationsområdet/> (Hämtad: 2018-03-28)

exempelvis assisterar verksamheten med lokalbehovet. Samtidigt som Kvinnojouren försätter utföra sina uppgifter. Ett annat exempel är att öka tryggheten genom att bilda en ny verksamhet som arbetar inom trygghetsområdet. Exempel på resurser som parterna kan bidra med är pengar, lokaler, ideella timmar, kunskap, nätverk med mera. Avtalet behöver inte endast slutas mellan två aktörer utan kan bestå av flera verksamheter både inom den offentliga och idéburna sektorn. Inom Eksjö kommun kan parterna vara nämnd-/sektors överskridande eller nämnd-/sektorsinriktad. Avtalet baseras delvis på att det finns behov av verksamheten i Eksjö. Vidare att kommunen samt den idéburna organisationen gynnas av att använda sig av IOP istället för andra metoder. Arbetsätt, förutsättningar med mera för IOP diskuteras i samtal mellan den offentliga och idéburna sektorn.

IOP sätter krav på att både kommun och idéburna organisationer noggrant granskar sig själva för att bearbeta fram deras unika egenskaper och mervärden. Som genom samverkan kan bidra till ett effektivt uppnående av det allmänna intresset i en process av lärande.

Inom IOP är kommunikation, dialog och tydlighet vitalt. Arenor/metoder för samtal som präglas av öppenhet och vilja är viktigt.

Det finns ingen särskild tidsbestämmelse för hur långt avtalet pågår men det bör vara under en längre period med möjlighet till förläggning.

IOP har likheter med en modell för organiserandet av allmänna (natur) resurser,² uppfunnen av ekonominobelpreisbelönade Elinor Ostrom. Likt IOP grundas modellen på ett nerifrån upp perspektiv som präglas av samarbete, självstyre, kommunikation, och lika deltagande. Ostroms modell har blivit väl prisad internationellt och ses som en lyckad modell för gemensam organisering.

Juridiska aspekter

Jurister har granskat IOP och dragit slutsatsen att avtalet är möjligt. Flertal kommuner, regioner och idéburna organisationer har redan påbörjat att samarbeta.

IOP kräver att avtalet stödjer det allmänna intresset. Det allmänna intresset kännetecknas av bland annat att det berör en stor del av befolkningen, är förenligt med Sveriges lagar och regler. Vidare att det inte exkluderar och diskriminerar individer eller grupper. Det finns två områden inom det allmänna intresset, ekonomiska tjänster och icke ekonomiska tjänster. En kommun kan inte forma IOP avtal med verksamheter som utför ekonomiska tjänster.

Ekonomiska tjänster innefattar organisationer som bland annat tar betalt för utförda tjänster, innehar vinstintresse och konkurrerar i en existerande marknad. Exempel på organisationer inom det sociala området är äldreomsorg och flyktinghem. Inom bägge exemplen finns en marknad som delvis består av privata aktörer med vinstintresse. Enligt Sveriges och Europeiska Unionens (EU) lagar ingår ekonomiska tjänster under lagen om offentlig upphandling. Konsekvent kan kommunen inte påbörja ett IOP samarbete med verksamheter som utför ekonomiska tjänster. Lagen finns till för att enskilda partner inte ska gynnas och skapa en obalanserad konkurrens.

Icke ekonomiska tjänster omfattar verksamheter som bland annat gynnar det allmänna intresset utan att ta betalt, inte innehar ett vinstintresse samt inte ingår i en konkurrerande marknad. Exempel på verksamheter är Kvinnojouren och boende för EU migranter. Annat exempel är en paraply verksamhet med flera aktörer som utför flertal uppgifter, till exempel flyktinghem, aktivitetcentrum och soppök. Exemplet påvisar att det inte är enskilda uppgifter (flyktinghem)

^{2 2} Elinore Ostrom, *Governing the Commons* (Cambridge University Press 1990) s. 90

som mäts mot marknaden utan hela verksamheten, det vill säga om det finns andra verksamheter som är ”likadana”. Ideburna organisationer inom området för icke ekonomiska tjänster är inte bundna till Sveriges och EUs lag om offentliga upphandlingar. Konsekvent är det enligt Sveriges och EUs lagar möjligt att bilda IOP avtal med idéburna aktörer inom området för icke ekonomiska tjänster.

IOP är en ny och framväxande avtalsform, därför finns inte en lag som specifikt reglerar samarbetet. Bristen av en särskild lag konstruerar möjligheter och risker. Möjligheterna är att det är fritt fram för partner att forma egna avtal utan att de strider mot ovanstående reglering. Avtal med kommunen grundas delvis på att verksamheten är en kommunal angelägenhet.

Avtalsmall

Avtal är flexibla och skiljer sig beroende på situation. Nedan kommer en generell utgångspunkt på rubriker som kan ingå.

- **Bakgrund, förutsättningar, syfte | Värdegrund | Insatser | Avtalad överenskommelse, avtalspartner | Mål, strategi | Kommunikation | Ekonomi | Referensgrupp | Avtalstid | Uppföljning | Omförhandling, hävning och tvist | Underskrift**

Vidare läsning

Forum: Ideburna organisationer med social inriktning. [Information om IOP.](#)

Hanledning i ditt arbete med idéburet offentligt partnerskap.

<http://www.socialforum.se/wp-content/uploads/2017/03/Forums-handledning-om-Idéburet-offentligt-partnerskap.pdf>

Seminarium, Almedalen 4 juli. [Information om IOP.](#)

Idéburet offentligt partnerskap – dialog i stället för köp och sälj.

<https://www.youtube.com/watch?v=SQUbCwfZ8Q8>

PWC. [Information om IOP.](#)

Idéburet offentligt partnerskap: En bild av nuläget.

<https://www.pwc.se/sv/pdf-reports/ideburet-offentligt-partnerskap-juli-2016.pdf>

Göteborg stad, stadsledningskontoret. [Juridisk information om IOP.](#)

Offentlig idéburet partnerskap: Juridiskt utrymme.

<http://www.socialforum.se/wp-content/uploads/2014/09/Juridisk-guide-Id%C3%A9buret-offentligt-partnerskap.pdf>

Göteborg stad, stadsledningskontoret. [Ett IOP avtal.](#)

Instanser för migrerande EU medborgare i Göteborg.

<http://www.socialforum.se/wp-content/uploads/2016/06/IOP-Insatser-for-migrerande-EU-medborgare-i-Goteborg.pdf>

Uppföljning och utvärdering

Dokumentet (det här) och dess verkan på införandet av IOP bör följas upp och utvärderas. Formen är ny och utvecklas för tillfället. Nya lagar och rekommendationer kan uppstå löpande som dokumentet bör förankra. Resultatet av ett IOP avtal i kommunen bör utvärderas eftersom att samarbetsformen inte genomförts tidigare.